

RÉTYI TÁJSZÓTÁR

SALAMON SÁNDOR

2

E szógyűjtemény bevezető előszavát és a D—É kezdetű címszavakat lásd az ALUTA előző számában, az A—Cs kezdetűeket a sepsiszentgyörgyi kiadású GYÖKEREK c. iskolai folyóirat első és köv. számaiban*.

F

facsar 1. csavar. **Facsarj** éggyet rajta! 2. Sodor. **Facsarj** éty szivart.

facsargat csavargat. **Ne facsargazsd** annyit, met elromlik.

facsarint csavarint, húz egyet a csavaron.

facsarintás csavarintás.

facsarodik 1. csavarodik. 2. valamivé lesz. **A kicsi árvából milyen kemén
gyermék facsarodott.**

facsaros eszü csavaros, furfangos eszü.

facsaró viz csavaró víz. **Tiszta csupa facsaró viz vót a kendőm.**

facska tűzgyújtó száлка, szilánk, fatörmelék. **Hozz éty facskát, piszkájjam
ki vele.**

fagy (ige) oly hidegre fordul az idő, hogy a föld, a tócsa befagy. **Az észa
kos helyükén mán fagy.** L. befagy, lefagy, mēkfagy.

faggyas faggyús. **Köhögés ellen tégy faggyas ruhát a mejjire.**

fagylal megfázít. **Ötösztezsd fél jobban, ne fagylald aszt a gyermekét ebb'a
hidegbe.** L. mēkfagylal.

fájin 1. jó, megfelelő, alkalmas, szép. 2. rendes, jómodorú. **A doktor ur
igēn fájin embēr. Fájinul** ügyesen.

fájintos jó, tetszetős, finom.

fájtat fájdalmat érez. **Örökére fájtassa a fejit.**

fakalány fakanál. **Ma mēkszēdlek a fakalánnyal.** (Megverlek).

fakopács harkály. **Ma egész nap kopoktatta a fakopács az almafát.**

fal eszik. **Minyát indulhatunk, csak fajjunk valamit.**

*) Az E, É és F kezdetű szavak rendezésekor jelent meg Nemes Zoltánné, Gálffy Mózes, Márton Gyula **Torjai szójegyzék** c. gyűjteménye a Sepsiszentgyörgyi Múzeum kiadásában (1974), melyet attól kezdve nagy haszonnal forgattam és szándékozom továbbra is útmutatóul használni. Néhai **Márton Gyula** emlékét fogja őrizni az a néhány levél is, melyet útbaigazításul küldött szóanyagom rendezésekor S.S.

falás 1. falat, harapásnyi darab. **Aggy äty falás kényeret.** 2. kicsi, kevés.
Äty falás lisztünk sincs a házba.

faláska kicsi. **Hogy ojan okos az a faláska gyermek ?**

falódala fehérre meszelt fal. **Ugy elfehéredött, mind a falódala.**

falú szája pletyka. **Nem akarok a falú szájára kerülni.**

falvédő 1. faliszőnyeg. 2. előrerajzolt, majd kivarrt szöveges vászonterítő, mely a falat védi a főzőkályháról fröccsenő szennyeződéstől. Újabb keletű szólás : **Ökeme sem most szált le a falvédőről.** (Nem tapasztalatlan fiatal, „nem mai csirke“).

familija rokonság. **Üsmerëm az egész familijáikat. Taty familija !** (Tekintélyes, előkelő család).

fánc véset, melybe beleillik egy másik rész. **Akkorát döndült az ajtó, hogy a dëszka kiesött a fáncából.**

faragó fészí megkülönböztetésül a favágó fészitől így nevezik az ácsok szélesebb vagófelületű fejszójét.

faricskál céltalanul farag, piszmog a faragással. **Mind össze faricskálod a küszöböt, te gyermek !**

farhámba ül megmakacsolja magát. **Most mán Pisti és farhámba ült, nem jő többet.**

farkasfog faházak gerendáinak a szögleten trapéz alakú vésetbe való összeillesztésének módja, mely az 1930-as években terjedt el Zaboláról, Kovásznáról, a régebbi bútübe rakás helyett, mely akadályozta a sarkak símára való vakolását. **A farkasfogba rakott házat úgy le lehet vakolni minha téglából vóna.**

farkinca az egér farka. **Bébutt a likba, de kimaratt a farkincája.**

farmatring a hám része a ló fara felől. **Elszakatt a farmatring.**

farpecsénye keresztcsont tájéka. **Leszakatt a farpecsényém.** (Fáj a derekam a keresztcsont tájékán).

farol, fartal 1. oldalra vagy kissé hátra és oldalra csúszik a jármű sáros, jeges úton. **Béfartalt a szekér az ódalon.** 2. hátrál(-tat). **Faroldaszd ide a lovakot.**

fáskas fahordó kosár.

faszol kikap, büntetést kap. **Haggyátok csak el, met hazajő édësapa s akkor faszoltok.** **Kifaszol :** megkapja a magáét (a büntetést).

faszujka, fuszujka paszuly, bab. (A paszulyt soha nem lehet hallani, a babot megértik, de nem használják, leggyakoribb a fuszujka).
L. fuszujka.

faszujkakaró 1. karó a felfutó paszulynak. 2. gúnyos elnevezése a nagyon sovány férfinek, nőnek. **Ez a Sári most és ojan faszujkakaró.** L. fuszujkakaró.

fataró homoszexuális.

fazaka, eszefazaka indulatos kiszólás. **Eszëdfazaka !** (Értelme : Ne beszélj hülyeséget, menj a fenébe !).

favilla többnyire két, ritkábban három ágú, villás faágból faragott villa gabonaneműek betakarítására.

fédër rugó.

fédërës rugós. **Vëttek äty fédërës divánt.**

feji zsarolja, kihasználja, élősködik rajta. **Az öregét és eleget feji az onokája.**

fejel a répa felső végét levelestől levágja, **fejeli a répát.**

fejelágya kisgyermek koponyáján a lágyrész. **Mán neki és bénóhetett a fejelágya.** Értelme : Már megjöhetett volna az esze.

fejér, fehér 1. fehér. 2. fehérenemű.

fejérnép (fehérnép) 1. nő. 2. asszony nép. 3. feleség. **A fejérnépek és min kigyültek a kapuba.**

fejért vész tiszta fehéreneműt vesz fel. **Véty fejért, ha doktorhoz méssz.**

fejrevaló ruha fejkendő. **Hova lett el a fejrevoló ruhám ?**

fějjobb feljebb.

fějbbecske kevéssel feljebb, még feljebb.

fějfel felül. **Tédd fějfel az ingét, hogy ne gyüröggyék.**

fějünnen, fějünnet fentről.

fějft félt. **Ne fējdzsd met nem léli sēmmi.**

fekünni, feküszik feküdni, fekszik. **Mikor az öreg lefekütt, többet fél sem és köt.**

fél tejfel. **Ennek a téjnek jó vastag a féle.**

félábaskodik felágaskodik.

féláll a szél fújni kezd a szél.

félbözget felbízgat, ösztökél, uszít. **Jól félbözgette a tesvérit.**

félbiggyeszt gondatlanul vagy nevetségesen feltesz.

félbogozza a farkát felüti az orrát, megsértődik.

félborzitt felborzol.

félboszont felbosszant. **Ne boszondzsd fél apádot !**

félbögi a falut panaszával fellármázza a falut.

félburran hirtelen felszáll a madár. **A léánka mējgett (megijedt), met a bokorból félburrant egy veréb.**

felbuzérál felmérgesít, felheccel. **Jól félbuzérálta a nényit.**

félcédolás bolondos, nem ép elméjű. **Nekém ne hídd ide aszt a félcédolást !**

félcsinál teherbe ejt. **Katonaság előtt félcsinálta a lējánt.**

Félcsináltatta magát, hogy a legén vőgye jel.

félcsépērēdik felnő.

félcsipeszkēdik felkapaszkodik. **Félcsipeszkēttem a nyujtó végire.**

félcsirikol fellármáz. **A verebek mán hajnalba félcsirikoltak.**

félcsongojodik felkuporodik. **Csongojoggy fél te és a tetejibe !**

félcsütörkōdik felkapaszkodik. **Ne csütörökoggy fél oda, met béesél a kerék alá.**

fēldōfōd fēldōfkōd. **Dōfōdd fél a bornyut ! (Keltsd fel).**

fēldōrget felzōrget, felébreszt. **Az ējjēnn és fēldōrgettek, hogy mēnnyek vagonrakni.**

fēldōrgōl feltōrōl. **Fēldōrgōltem a kūsōbōt.**

fēldōt fēldōnt. **A szél fēldōtōtte a szēnásszekeret.**

fēlēndēlēdik émelyeg, hányingere van. **A taxiba (autóbusz) uty**

fēlēndēlēttem, alig vārtam, leszājjak.

fēlēsleg fōlōsleg.

fēleszū hōbortos, bolondos, gyenge elméjű. **Odajōtt az a fēleszū és.**

félforcsoku csípőficamos.
félfordulás rendetlenség zűrzavar. **Vót ott félfordulás ojan, hogy!**
félfutat felfujtat, levegőt nyom bele. **Futazs fél a bicigli kerekít.**
félfuvódik bélgázzal megtelik. **A tehen beszabadult a lucérnába s**
félfuvódott, le kellett vágni.
felfüllenti megneszeli, meghallja a hírt, pletykát.
Félfüllentette, hogy jönnek az ellenőrök.
félháborodik hányingere van. **Uty félháborottam a szaktól.**
félhány 1. szemére vet. **Mind félhántam neki, amit ellenem vétett.**
 2. félhánytorgat. **Aszt és félhánta, hoty félnevelt.**
félhányódik gondviselés nélkül is felnő. **Látod-é, az árva és félhányódik**
valahogy.
félhéccél 1. felbiztat. 2. felbosszant.
félhængerődik 1. földre esik s ott gurul.
Félhængeröttem a jégen. 2. elterül földön, ágyban. **Csak annyi erőm**
vót, hoty félhængeröggyem az ágyba. 3. elpusztul, meghal. **Addig**
iszik, éccér a sánc martján félhængerődik.
félhérc lószekér része, csatlás. **A lőtőnn a félhérc elszakatt.**
félhërgël felmérgecsít. **Uty félhërgëlt az a köjök, asz gondoltam, abb'a hej-**
be mëgüt a gut.
félhompol felhantol. **Hompolt fél jól a töröbuza tövit.**
félhuzza a hász főggyit felmossa a padlót.
félhuzul felbosszankodik. **A minap és uty félhuzultam miánna.**
félhuzza az aarát megorrol, megneheztel.
féli fölé. **Mënnny fél az ëstálló fëli, dopj szénát a lovaknak.**
felibe feles művelésbe. **Vëgye ki a kertünköt felibe !**
fëligën fëjjetel felénél valamivel több (et tölt egy edénybe, zsákba).
Mënnnyit töccsek ? Fëligën fëjjetel !
felis feles művelést végző személy. **A multakba ő és a felisünk vót.**
fëljő a napja kedvezőre fordul a sorsa. **Ha kitavaszodhat, a vájogvetőknek**
és fëljő a napjik.
fëlkajtat felkutat. **Fëlkajtattam az egész házat, sehol sincs.**
fëlkecskëlni a lábát keresztbe rakja a lábát. **Fëlkecskëlte a lábát mind az**
urak.
fëlkondorodik felhajlik, felgörbül. **A pappirnak a szëjje fëlkondorodott.**
fëlkótya bolondos, gyenge eszű. **Mit akar az a fëlkótya töllem ?**
fëlköt felkelt, felébreszt. **Kőccsëték fél apátokot, mënni kell a gyárba.**
fëlkucorodik felkuperodik. **Kucoroggy fél az ágy végibe.**
fëlkunkorodik felhajlik, felgörbül. **A vasnak a vége felkunkorodott.**
fëllegësödik fellegzik. **Fëllegësödik az ég, esső léssz.**
fëllép rövid időre benéz valakihez. **Fëllépëk nainnyámhoz.**
fëlnő feldagad. **Mëkcsipëtt a mé, në hoty fëlnőt a heje.**
fëlódaltog, fëlódaltok 1. féloldalradólve, 2. félre csapva, 3. oldalozva. **Ne**
nyiss akkora ajtót, gyere fëlódaltok.
fëlpakkol felcsomagol, élelemmel jól llát. **Anyám jól fëlpakkolt.**
fëlsikárol friss sárral feltapasztja a ház földjét,
fëlstrófol felcsavar.

félsurol 1. dörzsölve felmos. 2. ájulásból feldörzsöl.
félszeg beszeg. **Félszektem** a szoknyám ajját.
félszög a falu felső vége a vózfolyás szerint. **Jóska félszögbe jár vizitába.**
 (Udvarolni).
félszikkad fölszárad (a sár).
félszitat felitat. **Itatós pappirral félszitatam** a téntát.
féltáccsa a száját kér, követelőzik.
féltarisnyál feltarisznyál, élelemmel felszerel. **A szabaccságos katonát**
othon jól féltarisnyájják.
féltör, feltörök felhólyagzik a láb, kisebzik a cipőben. **A bakkancs féltörte**
a lábom. Féltört a lábom az új cipőbe.
féltróbál felpróbál. **Tróbáld szá'fél eszt és !**
félültet felbiztat. **Jól félültették az apjikt ellenem.**
félünnet felülről.
félütte az aarát megneheztelt. **Éty hapra félütte az aarát s elmént.**
félvákták a nyelvit 1. tud beszélni, 2. felesel. **No nekéd és jól félvákták a**
nyelvedét.
félveti a fonalat a szövőszék előkészítése szövésre.
félveti ellepi. **A házikot veti fél a mocsok.**
félvette a viz ellepte az ár. **A pincénket mán félvette a viz.**
félvévő gunya felső ruha, kimenő öltözék.
fémforgó felszolgáló, intézkedő. **Pakucsnitt a torba és ő vót a fémforgó.**
fémvaló fentvaló, isten. **Tuggya ja fémvaló !**
feni a fogát készül a bosszúra, visszavágásra. **Mán éggy éve feni a fogát.**
fenkő, fénkő kaszafenő kő. **A fenkövem és elkopot mán.**
fennül ébren tölti az éjszakát. **Fen kül újjek a beteg miján.**
fentebb fenebb.
féntőfü mezei zsurló. **Teli vót a hej féntőfüvel.**
féntő küllő.
fénkép fénykép. **Oda vótunk fénképcsináltatni.**
fényöss fényes.
fére áll a bëgye jól tartott majoságra mondják. **A récék jóllaktak,**
fére áll a bëgyik.
fëredëzik gyakran fürdik, lubickol. **Fëredëznek a récék.**
fëredik fürdik. **Lekëste a vonatot, met elfërette az üdöt.**
fëredő fürdő. **Uty fáj a lábom, el kéne mënnyek a fëredöre.**
fëre farag 1. mellébeszél. **Ne farakj fëre ! 2. félre jár, hütlenkedik.**
Ott az asszony és, az embër és fëre farag.
fërég 1. egér. **Összel a fërég a mezöröl bëjő a faluba. 2. pondró, hernyó.**
Az üdönn sok a fërég az almába.
fëréglik egérlyuk.
fërégut a mezei egértől kítaposott ösvény a gabona-, lucerna-, here-
 földön.
fërégüttető egérfogó rugós vagy lecsapó szerkezettel. **Tëgyünk a kamarába**
ëty fëregüttetöt.
fëre hejt félre eső helyen. **Ojan fëre hejt laknak.**
fërematat félre jár, hütlenkedik.

főrész főrész. **Kifőrész** : kiforgat a vagyonából.
 főrésző-tekenyő főrésző-teknő. **Vettem a kőrésztléányomnak**
 öty főrésző-tekenyőt nájlomból.
 férfijakul férfiakként, mint férfiak. **Mű férfiakul bort ivánk.**
 férfiju férfi.
 férges pondrós, hernyós. **Az almának és a férgesse hull le elébb.**
 férgész. egerész. **A mű macskánk szeret férgészni.**
 férgésző egerésző.
 főrgettyü a szekér része, mely a derekat tartja, hogy alatta az első tengely
 területénél elfordulhasson.
 főrtoj egynegyed. **Háromfőrtoj négy az óra.**
 főrtojnő negyednyi.
 főrtojos negyedes.
 fészeg béna, félszeg, megbénult.
 fészögödik, megfészögödik félszeggé válik. **Akkor**
 fészögödött még, mikor leesett a kaszaj heggyiből.
 fészi fejsze, fészinyél fejszenyél.
 fészitt büszkén jár, fészít. **Fészitt az uton lefelé.**
 fészkes fene szólás : tudja a fészkes fene ; **ménj a fészkes fenébe.**
 fész állandóan, szünet nélkül. **Hējába kergetém el, fész jó vissza.**
 feteke fekete.
 fetekitt feketit.
 Fetekügy Feketeügy (folyó). **Mönyünk kendörásztatni a Fetekügyre.**
 fifika furfang, ravasz észjárás. **Aszt nem fogják még, met a'naty fifikával**
dolgozik.
 fifikus furfangos, kritizáló, kákán csomót kereső. **Nem szívesen dolgozom**
neki, met ojan fifikus.
 figura mókás, „jópofa“. **Ez a gyermek ojan figura ! Fogja a nyári figura.**
 (Értelme : fogja a bolondság, kedve van mókázni).
 Vetött öty figurát : csínyt követett el.
 figurázik mókázik, ugrat. **Avval nem lehet figurázni.**
 fijaddzik ellik. **A gölye és mőkijaddzott.**
 fijastyúk fiastyúk. „Lehozom a fijastyúkot és az égből“.
 fijatalbbja, fiatalja a fiatalok, az ifjúság. **Nálunk a fiatalja gyárba jár.**
 fijatal az üdő korán van. **Hova sietsz, még fijatal az üdő.**
 fiju fióka. **Ojan kényes mind öty pujkafiju. Csóré verébfiju.**
 fikarcné a semmivel egyenlő. **Ez a köntös mán fikarcnét sem ér.**
 filigrám aprótermetű, karcsú, de ügyes. **Kicsi filigrám asszon vót.**
 finomul finoman, művésziesen. **Finomul kidolgozta a bőrt.**
 fintorog fintorgatja az orrát, kényeskedik, nem tetszését nyilvánítja.
 Mit fintorogsz, más nincs.
 finyél, finyölődik kúszál, gabalyít, kúszalódik. **Ügyejj, mind esszefinyölöd**
a fonalat. A kutya beléfinyölödött a láncába.
 Kifinyölődik : kimüvelődik. **Jól kifinyölödött, mihóta a vározszba**
került.
 firhang függöny. **Gyujcs világot s huszd elé a firhangot.**
 firkol (a kutya) sűrű farkcsóválással hízelegve körül ugrándozza gazdáját.

Ne firkojj a lábam között, met rëjádzlëpëk.

firtat állhatatosan kérdezősködik, kutat. **Hëjába firtatod, uccsem mondom még.**

fityëg 1. lóg, csüng. **Fityëg a cërna a rokojádzról. 2. ok nélkül vele van. Örökkëre ot fityëg az annya mellet. 3. Hogy ityëg a fityëg ?**
Tréfás kérdés : hogy vagyunk, hogy vagyunk ?

fityëktet 1. lóbál, lógat, csünget. **Egëssz uton fityëktette a kezibe a nëc-
cët. 2. Ok nélkül magával visz valakit. Örökkë fityëkteti maga után
akárhova mënyën.**

fityelëk cafat, húscafat, csüngő darab, valamihez tartozó apróbb járulék,
tartozék. **Vót ott jó nagy darab ës, de fityelëk ës elég.**

fizet 1. mëkfizet.

fizura hajviselet, frizura. **Vágas rövid fizurát.**

fittyen csüng, lekonyul. **Hëjába igazítottom, lefittyen a karimája a kala-
pomnak.**

flanc fényüzés. **Nálik nagyba mënyën a flanc.**

flancol hivalkodón öltözködik. **Azëtt nem fussa jó kosztra, met örökkë
flancol.**

flánël flanel, vastag, bolyhos pamutszövet.

flangéroz sétál ; cél nélkül, magát fitogtatva járkál. **Ot flangérozstunk le
s fël a bót elött. Bëflangéroz a vározsba : ok nélkül beutazik falu-
ról a városba.**

flasztër 1. aszfaltozott út. 2. járda. **Ne lép le a flasztërről, met elüt valami.**

flasztërez, -oz aszfaltoz. **A kössëgháza elött, ki van flasztërozva.**

flasztërkoptató tréfásan : naplopó, aki munka nélkül sétál a járdákon.

Nem akarom, hoty flasztërkoptató légy.

fód foltoz, fold. **Fódd meg az ujjasom. L. mëkfód.**

fog (ige) 1. azonos a köznyelvivel. 2. vizet gyújt. **Fogjunk essövizet haj-
mosni. 3. embert ugat a kutya. Valaki járt az udvarba, met az éj-
jënn a kutya erössen fogott. 4. kedvet érez valamihez. Fogja a nyári
figura. Ma nem fog a tanulás.**

fog (fn) a köznyelvi jelentés mellett : **rajtorja foga** (létrafok), **foga van a
napnak szólás** : a napsütés ellenére csípős hideg van ; **fogához veri
a garast** : fösvény.

fogad 1. fogadást tesz. A gyermeknyelvben gyakori : **Fogaggyunk, leszö-
köm innót. Fogaggyunk, mibe, hoty fëlbirom eszt a zsákot. 2. fëlfo-
gad** esküdözik. **Fëlfogattam, hogy többet rëja sem nëzëk. 3. kifogad
1. ott. 4. mëkfogad 1. ott. 5. bérel. Fogattunk ëty szekeret.**

fogas 1. ruha^{afogas}. 2. szénatartó az istállóban a jászol felett. 3. gúnyos
megnevezése az előugró (felső) fogsorú embernek. **Hogy ës tutta el-
vënni aszt a fogast ?**

fogdmëg fehérnép vaskos nőszemély, halható így is : **csibmëg-fogmëg fe-
hérnép.**

fogorvas fogorvos. **Mënyëk a fogorvashoz.**

fogvást óta, fogva. **Attól fogvást sohasem jött hejre.**

fogy szólásban : elfogy az élete, meghal. **Mahónap kifogyunk belöle.**

fogyaszt harisnya, kesztyú kötésénél keskenyít, kevesebb szemet szed.

fogyat vége felé jár a munka ; csak két művelettel kapcsolatban hallható :
fogyat a cséplőgép, fogyatnak az aratók. Mínyá kifogyassuk mű és, mán kicsi van.

fogyatékam fogytán van.

fojat a bika megtermékenyíti a tehenet. **Viszém a tehenet fojatni.**

fojlik fulladozik. **Nem tud lisztét szitálni, met fojlik tölle. Uty fojлом, nyuvadok még.**

fojtat híresztel, pletykál ; elnyújtja az évődést. **Maga ne fojtassa, met nem a maga baja.**

fokad fakad. L. **kifokad.**

fokaszt fakaszt. L. **kifokaszt.**

fokol megméri a szesz, pálinka fokát.

fokos vastag (könyv). Csak a könyvvel kapcsolatban hallható. **Naty fokos könyüből olvasott valamit.**

fokoz befűz a tübe. **Fokoz bé, met én mán nem látok.**

fon dorombol a macska (a tűz nem !) **Ojan szépén font az ölembe.**

fonsika rongy. **Közs még ëty fonsikával. (Csíkba vágyott ronggyal).**

Szólás : **Új szépén, met ma fonsikába hasitlak. Fonsikaszőnyeg rongyszőnyeg.**

fonnyad szárad, összeesik, elveszti üdségét. **A lucërna mëkfonnyad a napon, a malacok nem ëszik még. L. mëgfonnyad.**

fonnyaszt szárít, pörköl. **A hagymát éppen csak mëk kell fonnyasztani a zsirba, akkor jó tokánnak.**

forcsok csípőcsont, forgócsont. **Uty fáj a forcsokam, elik tudok lépni.**

forgat 1. azonos a köznyelvvél, 2. a lekaszált szénarendeket villával a másik, még nyirkos felükkel felfelé fordítja. **Gyertëk forgatni ebb'a jóüdübe !** 3. az ideiglenes juhkarámot az ugaron vagy tarlón minden nap átrakja, átfordítja a még trágyázatlan helyre, hogy a földterület minden része kapjon a karámban éjszakázó serëg trágyájából. A karám neve : **kasár (1. ott). Odavót az ësztënára kasárfogatni.** 3. másodsor szánt. **Káruj forgat a tanorkapunál.**

forgó. 1. örvény. **A gát alatt van ëty forgó, a'lehuzza az embërt.** 2. kopaszra nyírt fiúk fején látható a csigavonalban növő hajzat központja. **Ennek a gyermeknek két forgója van.** 3. csípő-izület. **Éppen forgóba tört el a lába.**

forgódik forgolódik, jön-megy, intéz, fontoskodik. **Áldott nap ot forgódik a kössëgházán.**

forma hasonló valamihez. **Ijenforma, ojanforma. Bolonforma.**

formálag módon, így, úgy. **Ijenformálag, ojanformálag.**

formálódik alakul. **Elformálódik** eltorzul.

formázza hasonlít rá. **Tisztára az apját formázza.**

forróz forráz. **Mikor szürtem le a pityóka levit, leforróztam a kezem.**

fortëj makrancosság, szeszélyesség. **Kiverëm én belölle a fortëjt.**

fortëjos makrancos, szeszélyes. **Elattam aszt a fortëjos lovat.**

fortyan 1. mozzanatos ige ; a fövés első mozzanata : lobban. **Mikor ëggyet fortyan, mán vëdd és le a kászrót a tüzről.** 2. fellobban (felmërgelődik). **Uty fëlfortyant, asz hittem, mëgüt.**

fortyog 1. buzog, bugyog (a folyadék). **Mán fortyog a kása s buffog.** 2. a borvíz a forrásából buborékokat képezve buzog fel.
fortyogó számos népi borvízfürdőnek a neve. Rétyen nincs borvíz, tehát csak azok használják a szót, akik ilyen helyen jártak.
fos 1. híg bélsár. 2. pletyka. **Azok örökké hordozzák a fost.**
fosik hasmenése van.
fosika a gyermeknyelvben a híg bélsár neve.
fosol pletykál. **A két fehérnép kiált a kapuba, s estig fosolt.**
fosos gyomorrontásos, hasmenéses.
fosos szájú pletykás.
fostat fecskendez, vízsugarat lövel. **Hagy békit a szipatóánk (szivattyúnak), még lefostatod az uj gunyámot.**
fostató vízfecskendő, tűzoltó-szivattyú. **Huzzátok az asztag mellé a fostatót. L. lefostat.**
foszlik szálanként tépődik (a kalács), nem morzsálódik. **Jó vót a liszt, foszlik a kalács.**
foszlós szálon téphető, nem morzsálódó (kalács). Csak a foszlós kalácsot tartják sikerültnek. **Foszlós kalácsot süttem.**
foszt tollat tép. L. tollfosztó.
fosztol tépi magáról a ruhát. **Ne fosztold a gunyát, met elszakad.**
fosztolódik szerelmi gerjedelemben tépi a ruhát a nőről. **Hagy nekem békit, ne fosztológy !**
fót folt. **Veték ety fótot rēja, s még egy darabig jó lëssz.**
 (A zsírfolt, gyümölcsfolt neve : pëcsét. L. ott).
fótos foltozott.
fótoz foltoz. L. fód, mëkfódoz, mëkfótoz.
fő 1. lefő (kipállik).
főd föld, **főgye** földje, **főd vége** a szántóföld tulsó széle, **csürfőgye, hászfőgye, a sütő főgye** döngölt és tapasztott földpadló.
fődesház földpadlós ház. **Az öregék a fődesházba laknak.**
fődingás földrengés. **Harminckilenc októberbe naty fődingás vót.**
 Újabban gyakoribb a **fődrëngés**.
fösü fésü, **fösücske**, fésücske, **fösül** fésül. L. mekfösül.
főtlen fövetlen, forralatlan.
főtsüket süket mint a föld.
fötté főtt tej.
főzet egy főzésre való adag. **Aggy ety főzetre való lencsét.**
franc fene. **Menny a francba ! Tuggya a franc. Vaj a franc tuggyajé ?**
francija kócs francia kulcs.
frustukol reggelizik. **Ma még nem es frustukoltunk.**
frustokol reggelizik. **Ma még nem es frustokoltunk.**
fu 1. szól a gyári duda. **Tizenkettőre fúttak a lengyárba.** 2. fuj aszél. **Uty futt a mezőn, szakasztott el.** Szólások : **fut fél a likát** (fujd fel...) : kényeztesd csak ; **fuhat a plattën alá** : akkor már késő, minden hiába ; **fujja magát** mérgelődik.
fundamentom, fundamentum épület alapja.
furcsáll szokatlannak, különösnek, megengedhetetlennek tart. **Furcsálom a szokásikot.**

furdancs fogaskerékkal hajtható fúró.

furt, furtomfurt mindig, folytan. **Furt viszket a lábom szára.**

furu, furucska fúró, kis fúró.

fusérál elhamarkodja a munkát. **Nekem ne fusérájj !**

fusérmunka elnagyolt, elhamarkodott munka. **Nem szeretem az ijen fusérmunkát.**

fuszékli férfizokni. **A fuszéklím és kilikatt.**

fuszujka paszuly, bab. L. **gyalogfuszujka** : bokros, törpe bab ; **karós fuszujka, zódfuszujka, L. még faszujka.**

fuszujkakaró paszulykaró. Tréfásan a hórihorgas férfi vagy nő.

fuszujkaleves bableves.

fut, futtam szalad. Szólás : **Fut el a ház rendetlen.**

futat levegőt szivattyúz, fujtat. L. **fölfutat.**

futikati szeleburdi leány.

futkorász futkároz. **Ne futkorász a lábom alatt, met keresztül esem rajtad.**

futos futkos **Ot futos a tarnácba.**

fúttak dudála gyár. **Mán fúttak és, harangosztak és délre.**

fuvantás a fúvás első mozzanata. **Éty fuvantásra meggyúlt a tűz.**

fuvantásnyi csekély, amennyit egyetlen fúvással el lehet fújni.

Éty fuvantásnyi lisztém sincs a kamarába.

fuvint fujdogál (a szél).

fuzsitus szeleburdi, mindent leverő, kapkodása miatt feledékeny.

Érzi ojan fuzsitus, sémmit sem lehet réjabizni.

fuzsituskodik szeleburdiskodik, kapkod. **Addik fuzsituskocc, leveréd a poharakot.**

fü fű, szénafű. **Ményék a füveskerbe fűkaszálni.**

függön függöny. **Eléhuszta a függönt. Mék kél mosni a függönyököt.**

függöntartó függönyráma.

fülbemászó forficula auricularia.

fülönfüggő fülbevaló. **Elvesztettem az aran fülönfüggőmöt.**

fűrész keretes fűrész. **Harcsafűrész keret nélküli rönkvágó fűrész, kicsi fűrész, rókafarku fűrész félkézbe való kislefűrészek.**

fűrész-reszelő háromszögű vas reszelő.

fűrészkorpa fűrészpor.

füstlik füstlyuk ; a régi zsendelyes tetejű faházakban nem volt kémény, a füst a kályhacsóból egyenesen a **hijjuba** (padlásra) ment, ahol szétterült, kiválóan konzerválta a tetőszerkezetet és aluról a zsendelyt is. A füst a zsendelyek között és a tető udvar felőli részén meghagyott két **füstlikon** távozott. Újabban a kéménybe vagy mennyezetbe vágott kerek lyukat is, melybe a kályhacsó illeszkedik, **füstliknak** nevezik.

füstöl cigarettázik, pipázik. Tréfásan : **béfüstölök neki ellátom a baját.**

füsü fésű, néha fösü. **Vettem neki csontfüsüt.**

füsülködik fésülködik.

füsüllés fésülés. **Nem drága a füsüllés.**

füsüllő fésülő. L. **gyapjufüsüllő.**

füsüllődik fésülködik. **Füsüllőgygy még a sűrű füsüvel.**

fűszfa fűzfa. **Kihajtott a fűszfa** és.

füttő főzőkályha. (Kizárólagos neve a takaréktűzhelynek).

füttözik melegszik a kályha mellett. **Jövök minyá, csak füttözzem még.**

L. **mëkfüttözik.**

füttöződik hosszabban melegedik a kályha mellett. **Az öreg egész nap füttöződik.**

fütyöl fütyül. **Dénëzs ojan szépen fütyöl mnid a madár. Bëfütyöl a szél a kéménlikon.**

füttyenget gyakran fütyent az állatoknak. **ëggyet-ëggyet füttyengettem a juhoknak.**

füttöktet fütyentget. **Füttöktess nekik, met értik.**

füven, néha **füheny** fvény, homok. **Fekügyünk ki a füvenbe. Fühenyës vót a hej.**

füzző, néha **füddző** cipőfűző. **Elszakatt a cipőfüddzöm.**

füzzős cipő magasszárú cipő.

